

Historieglimt 83

Strinda sentrum på Lademoen

I folketellingen for 1865 finner vi som første tellingskrets i Strinda herred, Hlademoen skolekrets. Den var stor. Den begynner med Hlade, Hladehammer, Korsvig, Spandet og fortsetter med Østmarken, Ringved, Defle og Louiselyst. Så går den tilbake om Leangen, Belboen, Falkenberg, Saxenborg, Katrinelyst og Elieplads for så å ta for seg Ulstadløkken, Klingenberg, Rønningsmoen, Colonien og Valhalla. Så blir oppregningen mer rotete. Etter Gardemoen, Jægershvile og Lillegården kommer Persaune, Dalen, Bakaunet, Rosenborg og Bromstad for så å ende med Tungen, Rotvold og Buran. Vi ser altså at hele Ladehalvøya, Lademoen og i tillegg Dalen, Persaune, Tunga og Bromstad hørte inn under Lademoen skoledistrikt. Fra hele dette området søkte barna til Eli plass skole, men da var det jo ikke like folkerikt som det ble senere!

Det er kanskje i dag vanskelig å forstå at Lademoen i gamle dager var et sentralt sted i Strinda, men slik var det. Da Strinda på 1800-tallet skulle ha en ny og større hovedkirke, var tanken å legge den like ved der Lademoen kirke i dag ligger. Det ble motstand mot planen fordi det ble så lang vei for dem som bodde lengst vekk. De ville ha den nye kirka plassert geografisk mer midt i Strinda prestegjeld. Derfor ble Moholt valgt som sted for ny hovedkirke. Eli plass gårdsbygninger lå mellom der Lademoen kirke og skole nå står. Den og nabogården Lykkens prøve utgjorde et sentrum i Strinda der viktige funksjoner var samlet. Der ble det etter hvert både tinghus, bank, kommunelokale, lensmannskontor, skole og vertshus. Der bodde også en rekke av dem som arbeidet i de nevnte lokalene.

Tingstedet Lademoen ble landskjent da den første større rettssaken mot *Hans Nielsen Hauge* ble ført der i desember 1799. Han ble arrestert for å ha reist rundt i landet, også i Midt-Norge, og samlet folk til oppbyggelser uten å ha prestenes tillatelse til det. Det hadde vært forbudt siden 1741. Det var lensmann Vold i Strinda som hadde ansvaret for å føre den arresterte fra fengslet i Kongens gate 2 (det gamle rådhus, nå folkebibliotek) til Lademoen og tilbake igjen under rettssaken. Under denne rettssaken kom det fram at det myndighetene egentlig var redd for, og som Hauge ble beskyldt for, var at han under skinn av oppbyggelse egentlig planla en revolusjon. Det ble påstått at han var engasjert av en mektig gruppe politisk opposisjonelle på Østlandet. Husk at det bare var ti år siden den franske revolusjon. Alle myndigheter over hele Europa (ikke minst de enevelde kongene) var livredde for alt som kunne smake av revolusjonære bevegelser. Hauge ble dømt til en måneds fengsel. Det var da han ble sittende i fengsel i julen og diktet den kjente salmen "*Jeg er hos Gud i nåde, hva skader verden meg*". Se Norsk salmebok 2013 nr. 75. Til minne om denne rettssaken ble en gate på Voldsminde oppkalt etter ham.

Den første kommuneloven, *Formandskabsloven*, kom i 1837. Den skapte de norske kommunene. På Lykkens Prøve bodde den første ordføreren i Strinda, presten *H. A. Angell*. Hos ham ble det første ordinære kommunestyremøtet holdt den 8. november 1837. Dermed kan vi si at Lademoen for alvor etablerte seg som sentrum i Strinda kommune. En rekke kommunale funksjoner fant sin plass her etter hvert. Nedenfor skal vi møte noen av dem, men la oss først stanse ved de lokalene som kommunen selv brukte. I 1841 ble nabogården *Elie Plads Gaard*, innkjøpt til ny fastskole etter skolen på Lykkens Prøve. Lokalene der ble også benyttet til kommunale møter. Så vi kan godt si at *Eli plass* skole var Strindas første rådhus, selv om altså det første formannsskapsmøtet ble holdt på Lykkens Prøve, privat hos ordføreren, presten *H. A. Angell*. *Haugianeren Iver Iversen* på *Moholt gård* var den første varaordføreren i Strinda.

I 1842 ble Strindens sparebank grunnlagt og hadde sine første lokaler på *Elie Plads gård*. Opprettelse av en sparebank var en av de første store sakene som Strinda formannsskap tok opp. For å skaffe midler til banken ble det gamle kornmagasinet og kornbeholdningen der solgt. Det var mange som var betenkt ved å avvikle Strinda kornmagasin eller bygdemagasin. Det ble opprinnelig innredet i stabburet på *Tyholt hovedgård* i 1805. De mente det kunne komme nødsår igjen. Mange husket det siste grønnåret, 1836, da lite korn ble modent og de ble hungersnød over store deler av landet. Kornlageret og magasinet ble likevel solgt. Salgssummen ble grunnkapitalen i banken. Den 31. mars 1842 åpnet Strindens sparebank sine lokaler på *Eli plass gård* for publikum for første gang. Der holdt den til i fem år. Fra 1847 til 1851 hadde banken hus på nabogården, *Voldsminde gård*. Fra 1852 hadde sparebanken lokaler inne i midtbyen. Bankens første direktør var *haugianeren Iver Iversen* på *Moholt*. Da byen ble utvidet i 1893, fikk Strinda gamle sentrum en ny sentrumsfunksjon nemlig for den nye bydelen.

Fra 1874 ble Lykkens prøve utparsellert og i 1889 kjøpte Strinda kommune 16 mål til tomter for kirke og for bygging av arbeiderboliger. Strindas nye kirke ble likevel bygd på *Moholt* fordi det lå mer geografisk sentralt i Strinda prestegjeld. En generasjon senere kom det likevel en ny kirke hit, men da var området blitt by. Da Lademoen ble innlemmet i byen *Trondhjem* i 1893, kom det snart en rekke institusjoner som hører en by til. Hele den såkalte infrastrukturen manglet og måtte raskt etableres. Området hadde vært forsømt i lang tid som utkant i bondeherredet Strinda. Det gjaldt særlig gater og vannforsyning. Det begynte man snart å opparbeide. Så trengtes nye offentlige institusjoner. I 1899 kom Lademoen postkontor. I år 1900 kom både Lademoen politistasjon og Lademoen brannstasjon. I 1902 ble den nye store Lademoen kirkegård innvidd. Lademoen jernbanestasjon ble åpnet i 1904. Lademoen kirke stod ferdig i 1905 og året etter tok Lademoen skole fatt på sin gjerning. I løpet av syv år hadde den nye bydelen fått syv nødvendige institusjoner.

Et par mannsaldre senere hadde de fleste av dem utspilt sin rolle. De aller fleste er nå nedlagt eller flyttet ut av bydelen. Politistasjonen forsvant først, i

1958. Så forsvant brannstasjonen ut til Leangen i 1963. Lademoen jernbanestasjon ble nedlagt i 1967. Lademoen skole var barneskole til 1963 da den ble ungdomsskole. I 1993 var det også slutt med Lademoen ungdomsskole. Postkontoret forsvant i 2001. I skrivende stund, den 10. oktober 2001 klokken 1715, blir nemlig en av de siste store gamle institusjonene på Lademoen nedlagt. Posten har sin siste dag i dag. Fra i morgen blir det bare kirken og kirkegården som fortsetter som store offentlige institusjoner på Lademoen! Derfor må menigheten se det som en særlig oppgave å representere og kjempe for befolkningen på Lademoen i tiden fremover.